

POSTANOWIENIE

15 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Krajewski

na posiedzeniu niejawnym 15 maja 2026 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.A., I.S., P.S. i I.S.1

z udziałem J.S., A.S., B.F., B.S., B.B., D.M., J.S., K.K., M.K., P.H., K.S., M.S., M.O., P.N., W.S., Z.K. i Ł.K.

o zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Sochaczewie z 25 września 2015 r.,
wydanego w sprawie I Ns 459/15 o stwierdzenie nabycia spadku,
na skutek skargi kasacyjnej P.S. i J.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Płocku
z 7 marca 2024 r., IV Ca 1025/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 7 marca 2024 r. Sąd Okręgowy w Płocku oddalił apelację P.S. i J.S. od postanowienia Sądu Rejonowego w Sochaczewie z 19 lipca 2023 r., w którym Sąd Rejonowy oddalił wniosek I.S., P.S., I.S.1 i M.A. o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Uczestnicy P.S. i J.S. wnieśli skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, zaskarżając je w całości. Wskazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) związane z wykładnią zawartego w art. 679 § 1 k.p.c. zwrotu „nie mógł powołać w tym postępowaniu”. Zdaniem

skarżących Sąd Najwyższy powinien wyjaśnić, czy takie okoliczności, jak szczególna złożoność i skomplikowanie konkretnej sprawy, właściwości konkretnej osoby czy poważne nieprawidłowości przy odebraniu konkretnego zapewnienia spadkowego mogą skutkować niemożnością powołania okoliczności mającej istotne znaczenie dla zakreszenia kręgu spadkobierców.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa, usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Ograniczenie przesłanek do czterech ma zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane te funkcje, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Powołanie się na istotne zagadnienie prawne wymaga sformułowania problemu prawnego i wykazania, że ma on precedensowy charakter oraz znaczenie dla rozwoju prawa. Problem ten powinien odnosić się do konkretnych przepisów prawa i zostać ujęty w sposób abstrakcyjny, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest przy tym wskazanie argumentów, które prowadzą do jego rozbieżnych ocen (zob. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, i z 6 lutego 2026 r., I CSK 719/25).

Odnosząc się do przedstawionego przez skarżącego zagadnienia prawnego, nie można uznać, że ma ono walor istotnego, chociażby z tej przyczyny, że Sąd Najwyższy wielokrotnie w swoim orzecznictwie dokonywał wykładni art. 679 § 1 k.p.c. oraz ujętego w nim zwrotu „nie mógł powołać w tym postępowaniu”. Skarżący

proponuje przy tym dopuszczenie rozszerzającej wykładni tego wyrażenia, której nie można zaakceptować.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że art. 679 § 1 k.p.c. ma charakter wyjątkowy, gdyż umożliwia zmianę prawomocnego orzeczenia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku. W związku z tym zawiera restrykcyjne ograniczenia dotyczące m.in. podstawy wniosku o zmianę (zob. postanowienia SN: z 29 kwietnia 2016 r., I CSK 298/15; z 14 grudnia 2020 r., IV CSK 356/20, i z 11 grudnia 2025 r., I CSK 2841/25). Postępowanie przewidziane w art. 679 k.p.c. nie może być zatem wykorzystywane jako środek do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego czy też skutków ich nieznaomości prawa ani nawet błędów sądu (zob. postanowienia SN: z 13 grudnia 2012 r., IV CSK 183/12; z 15 stycznia 2016 r., I CSK 1079/14, i z 15 grudnia 2021 r., I CSKP 149/21). Uczestnik może żądać zmiany prawomocnego postanowienia stwierdzającego nabycie spadku tylko wówczas, gdy wykaże podstawę uzasadniającą zmianę oraz dowiedzie, że nie mogła ona być podniesiona w czasie uprzedniego postępowania (zob. postanowienie SN z 15 grudnia 2021 r., I CSKP 149/21).

W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że J.S. miał możliwość powołania się na swoją niezdolność do pracy w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Sąd orzekający w sprawie zapytał uczestników o tę kwestię, zaś J.S. pozostał bierny. Sąd Okręgowy trafnie wskazał, że uczestnik mógł zwrócić się do Sądu o stosowne pouczenia bądź skorzystać z profesjonalnej pomocy prawnej. Zaniechanie J.S. w tym zakresie, choć doprowadziło do nieuwzględnienia przy orzekaniu w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku okoliczności jego niezdolności do pracy, nie może stanowić podstawy do zmiany prawomocnego orzeczenia w trybie z art. 679 k.p.c.

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

(E.M.)

[a.f]